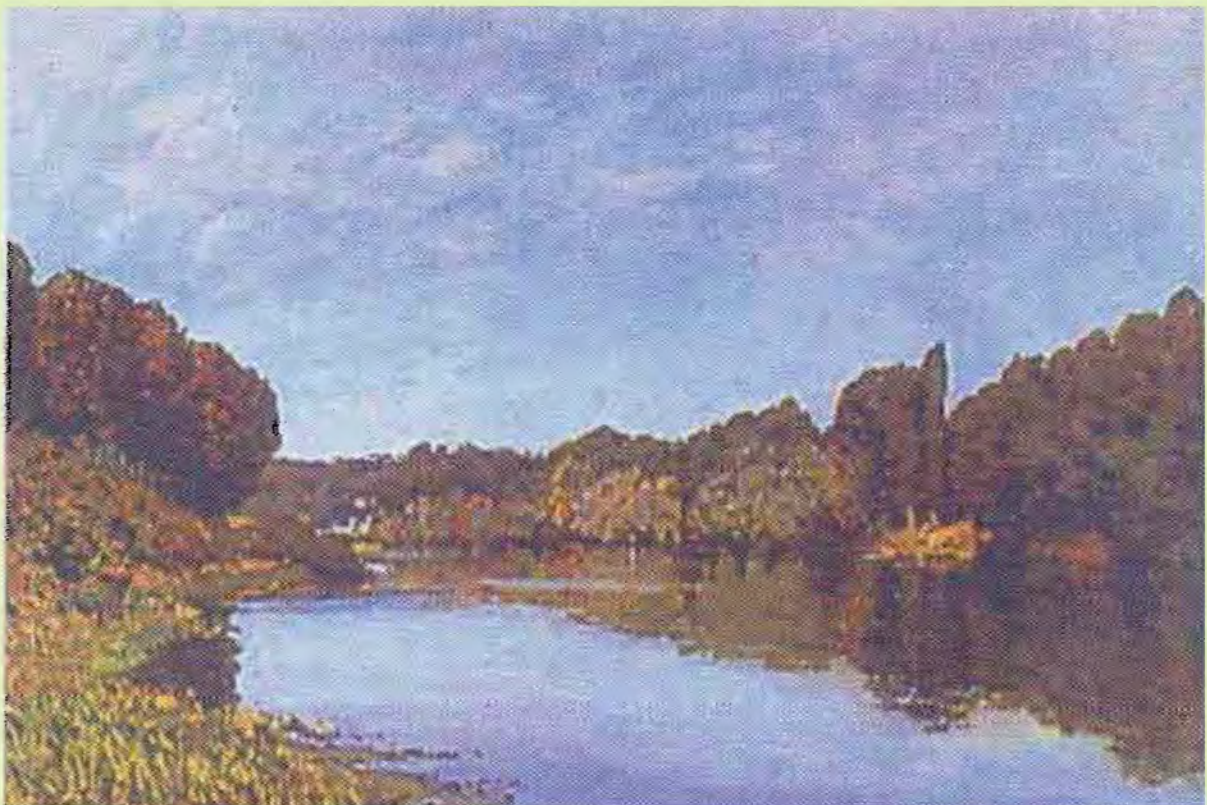

ကညီကျိၣ်သန့

Karen Grammar

ကညီကျိာ်သနု (Karen Grammar)

ကကျိာ်သနု	Grammar	(သဒ္ဒါ)
ကျိာ်ပုၤ	Sentence	(ဝါကျ)
လံာ်ဆီရဲၣ်	Essay	(စာစီစာကုံး)
ပာ်ဇု	Article	(ဆောင်းပါး)

ကျိာ်သနုကျိာ်ဂီၤယိးကဒါ (Eight Part of Speech)

မံၤ	Noun	}	ဝါစကီၤရှုၣ်ပိုင်:
မံၤကယါ	Adjective		
မံၤခဲး	Pronoun		
ဝီၣ်	Verb		
ဝီၣ်ကထာ	Adverb		
ဖျါၣ်ဘျးစဲ	Preposition		
ဖျါၣ်ပစိာ်	Conjunction		
ပျီၣ်သဲ	Interjection		

မံၤကမျါၣ်	Common Noun	~	ဝီၣ်အိၣ်	Verb to have
မံၤနီၣ်စါ	Proper Noun	~	ဝီၣ်မၤ	Verb to do
မံၤန့ၣ်	Collective Noun	~	ကျိာ်တံၢ်နီၣ်	Affirmative
မံၤကလၢ	Abstractive Noun	~	ကျိာ်ခိၣ်ချၢ	Negative
မံၤမူ	Living Thing	~	ကျိာ်အိၣ်စး	Interrogative
မံၤသံ	Non Living Thing	~	ကျိာ်ပုၤက့ၣ်ခိ	Part of sentence
ဝီၣ်ကဲ	Verb to be	~	နီၣ်မၤ	Subject

နိဒါန်း	Predicate (object)
ကျိကု	Phrase
ကျိခိ	Clause
ကျိတၢ်ကွဲး	Prose
တၢ်ကွဲးသွံး	Precise
တၢ်တဲယိာ်ယာ	Emphasis
ကတိာ် (ခါ)	Tense
တၢ်ကွဲးတၢ်ပရာ	Letter writing
ယာခိၣ်ခံ	Irony
ကံသံးကံ	Mass
ကံကလး	Gas
မံမိၣ်ဖါ	Noun gender
မံပာ	Noun case
မံကယာကံစီ	Adjective of Quality
မံကယာနိၣ်ဂံ	Adjective of Quantity
မံကယာသတြိ	Comparison Adjective
တၢ်သတြိပတီၢ်	Degree of Comparison
သူးသုၣ်ထံး	Positive Degree
သူးသုၣ်တြိ	Comparative Degree
သူးသုၣ်စီ	Superlative Degree
မံကယာပတီၢ်	Position of Adjective
မံခဲးသန့	Reciprocal Pronoun

ဒြပ်ဂို
ဒြပ်မွဲ

ကျိကုမံကယာ	Adjective Phrase
မံကယာကံစီ	Article
မံကယာနိၣ်ဂံ	Indefinite Article
မံကယာသတြိ	Definite Article
တၢ်သတြိပတီၢ်	Personnel Pronoun
သူးသုၣ်ထံး	Reflexive -Emphatic Pronoun
သူးသုၣ်တြိ	Demonstrative adj-
သူးသုၣ်စီ	Demonstrative Pronou
မံကယာပတီၢ်	Distributive Pronoun
မံခဲးသန့	Active Voice

မံးသွဲ	Relative Pronoun	~	ယၢကဒါ	Passive Voice
မံးစး	Interrogative Pronoun	~	ခိၣ်မ့	Mood
ဝါ	Case	~	ခိၣ်မ့ဟ့ၣ်တၢ်ကလုာ်	Imperative Mood
ဝါတမ့	Intransitive Verb	~	ခိၣ်မ့တဲဖျါ	Indicative Mood
ဝါမ့	Transitive Verb	~	ကျိၤပဲၤကယၢ	Gerund
ယၢ	Voice	~		

မံး - Noun

ကယံၤမ့ၢ်တၢ်လၢအသးသမူအိၣ်, သးသမူတအိၣ်ဒီးတၢ်လၢအသးကၢ်အိၣ်, အသးအကၢ်တအိၣ်တဖၣ်န့ၣ်ပကိးလၢ (မံး) လီၤ.

- အဒိ/ - (၁) စီၤအဲၣ်ကလုာ် န့ၣ်မ့ၢ်ပုၤကညီအမံးလီၤ.
 (၂) ကိၣ် န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အမံးလီၤ.
 (၃) ကဘီယုၤ န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ပိးတၢ်လီၤအမံးလီၤ.

လၢတၢ်န့ၣ်အယံ, လၢကျိၤပဲၤနီၣ်ဂံၢ် (၁) အပူၤ (စီၤအဲၣ်ကလုာ်) န့ၣ်မ့ၢ်ပုၤကညီအမံးဒီးပုၤကညီန့ၣ်အသးသမူအိၣ်, နထံၣ်လၢမဲာ်သ့ၣ်, ဒီးနပလၢၢ်အီၤဘၣ်စ့ၢ်ကိးအယံ, (စီၤအဲၣ်ကလုာ်န့ၣ်) မ့ၢ်ဝဲမံးမူလီၤ.

လၢကျိၤပဲၤနီၣ်ဂံၢ် (၂) အပူၤ, ကိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အမံးလီၤ. တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အမံးလၢအမ့ၢ်ကိၣ်န့ၣ်ပထံၣ်အီၤလၢပမဲာ်သ့ၣ်, ဒီးပပလၢၢ်အီၤလၢပစုဘၣ်ဝဲသနၢ်က့မ့ၢ်လၢအသးသမူတအိၣ်ဘၣ်အယံ, ကိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ (မံးသံ) လီၤ.

ကၢ်သးကၢ်

တၢ်လၢကၢ်သးကၢ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢပထံၣ်အီၤလၢပမဲာ်သ့, ဒီးပပလၢၢ်အီၤလၢပစုဘၣ်ဝဲလီၤ.

(အဒိ/ - ကဘီယုၤ, သိလ့ၣ်, ကွဲၤဟူဖျါ)

ကၢ်ကလၢ

တၢ်လၢကၢ်ကလၢန့ၣ်ပထံၣ်အီၤလၢပမဲာ်တသ့ဒီးပဖီၣ်အီၤတဘၣ်စ့ၢ်ကိးဘၣ်.

(အဒိ/ - မိၢ်ပၢ်တၢ်အဲၣ်န့ၣ်ဒိၣ်ဝဲလီၤ) - တၢ်အဲၣ်, စံးတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ပာ်သးတခါအမံးလီၤ. မံးလၢအမ့ၢ် (တၢ်အဲၣ်) န့ၣ်, ပထံၣ်လၢပမဲာ်တသ့ဒီးပပလၢၢ်အီၤတဘၣ်ဝဲအယံ, တၢ်အဲၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်အမံးတခါလၢအသးအကၢ်တအိၣ်ဘၣ်သတးဒီးတၢ်ကိးအီၤလၢ (ကၢ်ကလၢ) လီၤ.

မံတဖၣ်		
မံသံ	မံမု	မံကလၢ
ကျိ	စီအဲၣ်ကလၢ	တၢ်အဲၣ်
လံာ်ဖး	ကျိဖိ	တၢ်သးဟ့
သိလ့ၣ်	ပုကညီ	တၢ်သးဒူ
ကျိ	ထွံၣ်	တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့

တၢ်ဂၤလိ

၁. ကွးဖျါထီၣ် (မံ) အခိပညီတက့ၢ်.

၂. ကွၢ်လီၤကျိပုၤလၢလၢတဖၣ်အပူၤဒီးတၢ်လီၤပနိဘျၢလၢအမံတဖၣ်အဖိလၢတက့ၢ်.

(က) စီသးတီ န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲသုးဒူစိတကၤလီၤ.

(ခ) ကျိဖိ သ့ၣ်တဖၣ်လဲၤသကိးဝဲဆူကျိလီၤ.

(ဂ) ကျိ သရၣ် သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤသကိးဝဲဆူအဒးဘျီၣ်ပူၤလီၤ.

(ဃ) နိတျၢ်ပဲာ်ခီဒီးပၤကယၢ်က့ၤအကျိၣ်, လံာ်လၢ ဒီးတၢ်စးတၢ်ဒွဲတက့ၢ်.

(င) မိၢ်ပၢ်အတၢ် အဲၣ် န့ၣ်, ဒိၣ်နီၢ်မးလၢဖိလံၤသ့ၣ်တဖၣ်အဖိခိၣ်လီၤ.

၃. မၤပုၤတၢ်လီၤဟံၤလၢလၢတဖၣ်ခိဖျိ (မံ) တက့ၢ်.

(က) _____ န့ၣ်ဟးထီၣ်ဝဲလၢအ _____ ဒီးလဲၤဝဲဆူ _____ လီၤ.

(ခ) _____ န့ၣ်ယုၤဝဲစီဝဲလၢ _____ လီၤ.

(ဂ) ကျိဖိတဖၣ်ဒိကန့ၣ်သရၣ်သိၣ်လိတၢ်လၢ _____ အပူၤလီၤ.

(ဃ) ဝဲ _____ ဒံကွံာ်ဒီး ကပီၤလီၤဝါအနုၤန့ၣ်ထီၣ်ဆၣ်တဖၣ်ပူၤထီၣ်လၢ _____ အပူၤလီၤ.

(င) ဝဲ _____ အကတီၢ်န့ၣ်ပဘၣ်ကၤ _____ လၢအကလၢလီၤ.

၄. (က) ကွးဖျါထီၣ်ဂၢ်သံးကၢ်လၢအအိၣ်ဖဲန့ၣ်ဒးပူၤ (၅) ခါတက့ၢ်.

(ခ) ကွးဖျါထီၣ် (မ့တမ့ၢ်) ယၢ်ထီၣ်သ့ၣ်အကလၢ (၁၀) အမံတက့ၢ်.

- (ဂ) ကွဲဖျါထီၣ် (မ့တမ့ါ) ယၤထီၣ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိကလုာ် (၁၀) အမံၤတက့ၢ်.
- (ဃ) ကွဲဖျါထီၣ်ဝဲ (၅) ဖျါ (မ့တမ့ါ) ထံကီၢ်လၢန့ၣ်လဲၤဘၣ်တ့ၢ်တဖၣ်တက့ၢ်.
- (င) ကွဲဖျါထီၣ်ခိၣ်န့ၢ်လၢန့ၣ်ညါဒီးရ့ဘၣ်အိၤ (၅) ဂၤအမံၤတက့ၢ်.
- (စ) ကွဲဖျါထီၣ်မံၤမု (၅) ကလုာ်အမံၤတက့ၢ်.
- (ဆ) ကွဲဖျါထီၣ်မံၤသံ (၅) ကလုာ်အမံၤတက့ၢ်.
- (ရှ) ကွဲဖျါထီၣ်မံၤသံလၢအသံးအကၢ်အိၣ် (၅) ကလုာ်အမံၤတက့ၢ်.
- (ည) ကွဲဖျါထီၣ်ဂၢ်ကလၢ (၅) ခါအမံၤတက့ၢ်.

မံၤကယၢ (Adjective)

တၢ်လၢအကယၢကယၢဒီးတခုထီၣ်မံၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်မံၤကယၢလီၤ.

အဒိ/ - အဝဲမ့ၢ်ဖိသၣ်လၢအဒုတဂၤလီၤ.

လၢကျိၤပျဲၤအပူၤအံၤဖိသ့ၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲမံၤလီၤ. ဒီးလၢအဒု န့ၣ်မၤဖျါဒီးကယၢကယၢထီၣ်ဝဲဖိသ့ၣ်တဂၤန့ၣ်အယိ, လၢအဒုန့ၣ်မ့ၢ်မံၤကယၢလီၤ.

မံၤကယၢအဒိ - လၢအဒု, လၢအကၢ်, လၢအယံလၢ, လၢအနာမု

ဝီၢ် (Verb)

- တၢ်လၢဝီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်အပၢ်ဖျါထီၣ်ဝဲ, (က) မၤတၢ် - အဝဲကွဲးလံာ်လီၤ.
- (ခ) မ့ၢ်တၢ်/ကဲ - အဝဲမ့ၢ်သရၣ်တဂၤလီၤ.
- (ဂ) အိၣ်တၢ် - အဝဲအထွံၣ်အိၣ်ခဲဒုလီၤ.

ဝီၢ်အဒိတဖၣ် - လဲၤ, က့ၤ, ဟဲ, အိၣ်, အိ, မၤစၢ, ဂဲၤကလံာ်, သးဝံာ်

- (က) ကွဲးကျိၤပျဲၤလၢအပၢ်ယုာ်ဒီးဝီၢ်မၤ, ဝီၢ်အိၣ်, ဝီၢ်ကဲ (၅) ကျိၤတက့ၢ်.
- (ခ) နီၤဖးက့ၤဝီၢ်လၢအဘၣ်သးဒီးဝီၢ်မၤ, ဝီၢ်အိၣ်, ဝီၢ်ကဲလၢအကလုာ်ဒၣ်ဝဲစ့ၣ်စ့ၣ်တက့ၢ်.
(တီၢ်, ကွဲး, လီၤပျိၢ်, အိၣ်, အိၣ်သ့ၣ်လီၤသး, ပျိၢ်လီၤ, တဲ)
- (ဂ) ဝီၢ်လၢအအိၣ်ဖဲကျိၤပျဲၤလၢလၢ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်, မ့ၢ်အပၢ်ဖျါထီၣ်ဝီၢ်မနုၤတကလုာ်လဲၣ်. ကွဲးဖျါထီၣ်ဝဲတၢ်လီၤဟံၤအပူၤတက့ၢ်.

- ၁. စီၤကၢ်မ့ၢ်ပျဲၤအိၣ်တၢ်ဆူၣ်တဂၤလီၤ. _____
- ၂. ယဟံာ်တဖျါအံၤလီၤပျိၢ်လၢ်လံ. _____
- ၃. မုခိၣ်စူၤဘၣ်အံၤသ့ၣ်တထၢ်အံၤအယိ, ပျိၢ်လီၤကွံာ်ဝဲခဲလၢ်လီၤ. _____

မံခဲး (Pronoun)

တၢ်ပနီၣ်လၢအဘၣ်တၢ်သ့ခဲးအိၣ်လၢမံၤအလီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်မံခဲးလီၤ.

အဒိ/ - အဝဲ, မ့ၣ် - အဝဲ, ခွါ - အဝဲသ့ၣ် - ယ - ပ - ပဝဲ - အဝဲန့ၣ်

(က) စီၤဝါလဲၤဆူကိၣ်လီၤ.

(ခ) အဝဲမ့ၢ်ခွဲတီၤကိၣ်ဖိလီၤ. လၢကျိၤပျဲ (က) အပူၤစီၤဝါန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲမံၤခီၤလၢကျိၤပျဲ(ခ) အပူၤ, တၢ်ပနီၣ်လၢအမ့ၢ်အဝဲန့ၣ်ဆၢထၢၣ်လၢစီၤဝါအလီၢ်အယိ, တၢ်ကတိၤအဝဲန့ၣ်မ့ၢ်မံခဲးလီၤ.

- ထူထူမ့ၢ်ပုၤနီၣ်လီၤတၢ်ဂၤလီၤ.

- အဝဲအိၣ်တက့ၢ်သ့ၣ်ဝဲမံၤလီၤ. လၢကျိၤပျဲအခိးထံးတကျိၤအပူၤထူထူန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲမံၤဒီး, လၢကျိၤပျဲခဲကျိၤတကျိၤအပူၤအဝဲန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ပနီၣ်လၢအိၣ်ဆၢထၢၣ်လၢထူထူအလီၢ်အယိ, အဝဲတဖျၢၣ်န့ၣ်မ့ၢ်မံခဲးလီၤ.

တၢ်ဂၤလိတဖၣ်

(၁) ကွဲးဖျါထီၣ်မံခဲးအခိပညီတက့ၢ်.

(၂) ကွဲးဖျါထီၣ်မံခဲး (၅) ခါတက့ၢ်.

(၃) ယုထၢထီၣ်မံခဲးလၢကျိၤပျဲတဖၣ်အပူၤဒီးကွဲးလီၤဖဲတၢ်လီၤဟံၣ်အပူၤတက့ၢ်.

က - သရၣ်စံးဘၣ်စီၤထူလၢတနံၤအံၤကိၣ်မ့ၢ်ပျါန့ၣ်ယကအိၣ်ခိးန့ၣ်ဖဲကိၣ်အဖိလၢန့ၣ်လီၤ.

_____ . _____ .

ခ - စီၤဝါတဲနီၣ်ထူလၢ “မ့ၢ်လၢနကက့ၤထဲတၢ်ဂၤစီၤအယိယကက့ၤသကိးဒီးန့ၣ်လီၤ.

_____ . _____ .

(၄) မၤပျဲတၢ်လီၤဟံၣ်လၢလၢတဖၣ်ခိဖျိမံခဲးလၢအကြးတဖၣ်တက့ၢ်.

က - စီၤဝါယုအခွဲးလၢအသရၣ်မ့ၢ်ဒီးစံးဝဲ, ဝံသးစူပျဲ _____ လဲၤဆူတၢ်ချၢတက့ၢ်.

ခ - တံၤဧ, တဲဘၣ်ယုၣ်စီၤလါတက့ၢ်. “အဝဲမ့ၢ်လဲၤဒီး _____ န့ၣ်ကမ့ၢ်ဒိၣ်မးလီၤ.

ဂ - စီၤဂုၤစံးဘၣ်နီၣ်သုလၢ “တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူန့ၣ်တမ့ၢ်တၢ်ညီလၢ _____ ဂီၢ်ဘၣ်လီၤ.

ဝီၢ်ကယၢ (Adverb)

★ တၢ်လၢအကယၢကယဲဒီးတဲဖျါဂုၤထီၣ်ဝီၢ်အဂုၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဝီၢ်ကယၢလီၤ. ★

အဒိ/ - ညီၣ်နီၣ်, ဘ့ၣ်ဘ့ၣ်ဘျီၣ်ဘျီၣ်, သ့ၣ်ဖဲသးညီ, ဒိၣ်မး,

ဝီကယာကျိပျဲအဒိတဖှ်

(၁) ဖဲတၢ်အိၣ်ဖှ်သရၣ်ဘါထုကဖှ်တၢ်အခါန့ၣ်ကမျၢၣ်ခဲလၢၣ်မံၣ်ခ့ၣ်ဒီးအိၣ် ဘျၢၣ်ဘျၢၣ်ဘျၢၣ်ဘျၢၣ် ကိးဂၤဒီးလီၤ.

(၂) ဖဲတၢ်ဟဲတူအခါန့ၣ် ညီနီၣ် ဟဲဃုာ်ဒီးကလံၤလီၤ.

(၃) မ့ၢ်လၢယဖျိတၢ်ဒီးစးအယိ ယသးခုဒိၣ်မး လီၤ.

- တၢ်ဂဲလိ - ကွဲးဖျါထီၣ်ကယာ (၅) ခါတက့ၢ်.
- ကွဲးဖျါထီၣ်ဝီကယာအခိပညီတက့ၢ်.

ဝီကယာအကလုာ်

တၢ်လၢအကယာကယဲဒီးတဲဖျါဂ့ၤထီၣ်ဝီကယာန့ၣ်မ့ၢ်ဝီကယာလီၤ. ဒီးဝီကယာန့ၣ်အမူအဒါအိၣ်စ့ၢ်ကိးလၢအကယာကယဲဂ့ၤထီၣ်ဝီကယာစ့ၢ်ကိးလီၤ.

အဒိ, (၁) အဝဲဒူးတၢ်ချွဲးလီၤ.

လၢကျိပျဲအပူၤတၢ်ကတိၤချွဲးန့ၣ်ကယာကယဲဒီးတဲဖျါဂ့ၤထီၣ်ဝီလၢအမ့ၢ်ဒူးတၢ်လီၤ. ချွဲးန့ၣ်မ့ၢ်ဝီကယာတဖျါလၢအတဲဖျါဂ့ၤထီၣ်ဝီဒူးတၢ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဒိ, (၂) ဖိန့ၣ်ယံၤဒိၣ်မးလီၤ. (ဝီကယာလၢအတဲဖျါမံၣ်ကယာ)

လၢကျိပျဲအပူၤ - ယံၤလၢန့ၣ်မ့ၢ်ဝီမံၣ်ကယာ, ဒီးဒိၣ်မးန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ကတိၤလၢအကယာကယဲဂ့ၤထီၣ်တၢ်ကတိၤယံၤလၢန့ၣ်အယိ, ဒိၣ်မးန့ၣ်မ့ၢ်ဝီကယာလၢအတဲဖျါဂ့ၤထီၣ်မံၣ်ကယာန့ၣ်လီၤ.

အဒိ, (၃) အဝဲကွဲးလံာ်ဘၣ်ဂ့ၤမးလီၤ.

လၢကျိပျဲအပူၤ, တၢ်ကတိၤကွဲးလံာ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝီဒီးတၢ်ကတိၤဘၣ်ဂ့ၤမးန့ၣ်ကယာကယဲဒီးတဲဖျါဂ့ၤထီၣ်ဝီလၢအမ့ၢ်ကွဲးလံာ်အယိ, ဘၣ်ဂ့ၤမးန့ၣ်မ့ၢ်ဝီလၢအတဲတၢ်ဘၣ်ယးဒီးဝီအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂဲလိ - (၁) ကွဲးဖျါထီၣ်ဝီကယဲလၢအတဲဖျါထီၣ်မံၣ်ကယာအဂ့ၢ်တက့ၢ်.

(၂) ကွဲးဖျါထီၣ်ဝီကယာလၢအတဲတၢ်ဘၣ်ယးဝီအဂ့ၢ်န့ၣ်တက့ၢ်.

ဖျါဘျးစ (Preposition)

ဖျါဘျးစစးတၢ်န့ၣ်, မ့ၢ်လံာ်ဖျါလၢအဒူးဘျးစတၢ်မံၣ်ခါန့ၣ်လီၤ.

အဒိ (၁) ကျိအိၣ်လၢကရၢၢ်ပူၤလီၤ.

ဖဲကျိပျဲအပူၤ, တၢ်ကတိၤလၢတဖျါန့ၣ်ဘျးစဝဲကျိဒီးကရၢၢ်အယိ, လၢန့ၣ်မ့ၢ်ဝီဖျါဘျးစလီၤ.

အဒိ (၂) အဝဲဆ့ၣ်နီၤလၢသ့ၣ်တထံးအဖိလၢလီၤ.

ဖဲကျိပျဲအပူၤအံၤ, လၢဒီးအဖိလၢန့ၣ်ဒူးဘျးစအဝဲဒီးသ့ၣ်အယိ, လၢဒီးအဖိလၢန့ၣ်မ့ၢ်ဝီဖျါဘျးစတဖှ်လီၤ.

ဖျဉ်ဘူးစဲအဒိတဖၣ်. (လၢ, ဝဲ, ယုၣ်ဒီး, ဒိဖျိ, န်သိး, သနၣ်က့, ဝဲ, ဆူ, အဖီလၢ, အဖီခိၣ်, ကျိပျဲအဒိ

- (၁) အဝဲဆၣ်နီၤလၢလီၤဆၣ်နီၤဖီခိၣ်လီၤ.
- (၂) အဝဲဆဲၣ်ဝဲဖီခိၣ်မးလီၤ.
- (၃) စီထူလဲယုၣ်ဒီးယၢဆူပျီပူလီၤ.
- (၄) နဆၢတၢ်ပရၢခိဖျိမတၢလဲၣ်.
- (၅) အဝဲဖးလံၣ်န်သိးကဖျိဂ့ၤဂ့ၤအဂီၢ်လီၤ.
- (၆) အဝဲကျဲးစးသနၣ်က့တဖျိဘၣ်.
- (၇) ဖိသၣ်အိၣ်ဖျၢၣ်ဝဲဖးဖီမုၢ်လီၤ.
- (၈) အဝဲလဲဆူမၤနၢပျီလီၤ.
- (၉) အပူၤမုၢ်ဒိၣ်န့ၣ်ဒံးသၢဆံဘးဒုယပူၤတန့ၢ်ဘၣ်.
- (၁၀) တၢ်ခဲလၢလီၤမၤထဲဒၣ်တၢ်လၢကပီၤလီၤ.

ဖျဉ်ပစိၣ် (Conjunction)

ဖျဉ်ပစိၣ်စံးတၢ်န့ၣ်မုၢ်တၢ်ကတိၤဖျဉ်လၢအဒုးပစိၣ်ဝဲပျဲတဂၤဒီးပျဲတဂၤအတၢ်ဘၣ်ထွဲမ့တမ့ၢ်, တၢ်ဂ့ၢ်တမံးဒီးတၢ်ဂ့ၢ်အဂၤတမံးအဂ့ၢ်အခါးန့ၣ်မုၢ်ဖျဉ်ပစိၣ်လီၤ.

- အဒိ/
- (၁) နီၢ်ထူဒီးနီၢ်စုမုၢ်ဒီးပုၢ်ဝဲလီၤ.
 - (၂) ယသုဘၣ်ဆၣ်ယသံလၢလီၤ.
 - (၃) ပျီလီၤစီၤဒါမ့တမ့ၢ်စီၤဝါလၢကလဲပိၣ်ယခံအဂီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်.
 - (၄) ပနီၣ်ဂံၢ်စုၤသနၣ်က့ပတပျဲဒၣ်ဒါဘၣ်.

အဒိ/ - ဒၣ်လဲၣ်, တဘျီယီ, ဒီး, အယိ, ဘၣ်ဆၣ်, လၢ, မ့တမ့ၢ်, အခါ, တုၤအဖၤမုၢ်, တခီ, တကးဘၣ်, လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါ, အဂီၢ်, တကီၢ်ခါ, မုၢ်လၢ, န့ၣ်ဒံး

တၢ်ဂဲၤလိ - မၤပျဲတၢ်လီၤဟံလၢလၢတဖၣ်ဒီးသုဖျဉ်ပစိၣ်တက့ၢ်.

- (၁) ယလဲယုၢ်ချချ _____ ယတချုးလၢလ့ၣ်မ့ၣ်အူဘၣ်.
- (၂) မၤချချ, _____ နကစဲခဲဘၣ်ဖုး.
- (၃) အိၣ်ခိး _____ ယဟဲက့ၤတက့ၢ်.
- (၄) န့ၣ်ထီၣ်မ့ၣ်အူတက့ၢ်. _____ တၢ်ခဲအယိလီၤ.

(၅) အဝဲဟဲက့တသ့ဘၣ်. _____ တၢ်စူအယံလီၤ.

(၆) န့မ့ၢ်တဖျိးစိ _____ ကြးလၢနဖျိတၢ်ဒီးစးလီၤ.

(၇) _____ ယတၢ်မၤအါအယံ, ယလဲၤပိၣ်နခံတချးဘၣ်.

(၈) ယအုၣ်လၢဆံၣ်ဖျိးဖဲလၢကျိးဖးဒိၣ်ချံလီၤ _____ လီၤ.

ပျီၤသဲ (Interjection)

တၢ်ကလုာ်ဟဲဖျိးထီၣ်သတူၢ်ကလၢလၢပထးခိၣ်ခိၣ်ဖျိတၢ်ဖးသံပျီၤဂီၤ, တၢ်သးခု, တၢ်သးအုး, တၢ်လီၤကမၤကမၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ပျီၤသဲလီၤ. အဒိ/ - အလၢါ, အပူၤ, အဲၤ, ဟိ, ဟ့., အုဟ့.

(၁) ပျီၤသဲစံးတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်မနုၤလဲၣ်.

(၂) ကွဲးဖျါထီၣ်ပျီၤသဲ (၅) ခါတက့ၢ်. (သုလၢကျိးပျဲၤ)

မံၤခံကလုာ် (Kinds of Noun)

(၁) မံၤကမ့ၢ် (Common Noun)

တၢ်မံၤတၢ်သၣ်လၢအဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်အအါန့ၣ်မ့ၢ်မံၤကမ့ၢ်လီၤ.

အဒိ/ - ပူၤ, ဝုၢ်, ကျိၢ်, ပနၢ်, လံာ်ဖး, သဝီ, ထံကီၢ်, ဝုၢ်ခိၣ်, ကလုာ်, ကီၢ်ဘျၣ်ခိၣ်, ကီၢ်မိၢ်ပျၢ် (ဝုၢ်စံးတၢ်န့ၣ်တအိၣ်ထဲတဖျါၣ်စိဘၣ်. ဝုၢ်အိၣ်အါမးအယံ, ဝုၢ်န့ၣ်မ့ၢ်မံၤကမ့ၢ်လီၤ.)

(၂) မံၤနီၢ် (Proper Noun)

(တၢ်မံၤတၢ်သၣ်လၢအဘၣ်ထွဲဘၣ်ဃးထဲပုၤတဂၤစိ, တၢ်တခါစိန့ၣ်ပကိးလၢမံၤနီၢ်လီၤ.

အဒိ/ - စိစု, ဝုၢ်တက့ၣ်, ဝုၢ်ယိၣ်ထၣ်, ဝုၢ်ရၣ်မတံ (မ့းဝုၢ်ဒံၣ်), ဝုၢ်ကံာ်မဲ, ဝုၢ်လၢါပူၤ, ဝုၢ်မၢ်ယျၢ်, မိၢ်ကီၢ်လၢ (မကိလံယၤ), ကီၢ်သံၣ်ဘီ, ဝုၢ်ဖဲက့ၣ်, ကီၢ်ဖဲယဲာ်နၢ်, သုမ့ၢ်ကျိ, ယိၣ်လိာ်ကျိ, သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢတၢ်ဟ့ၣ်လီၤဆီအမံၤစုာ်စုာ်အယံမ့ၢ်ဝဲမံၤနီၢ်စါလီၤ.

(၃) မံၤကလၢ (Abstract Noun)

(မံၤကလၢစံးတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအသံးအကံာ်တအိၣ်ဒီးပထံၣ်လၢပမဲာ်တသ့ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.)

အဒိ/ - ကသီးပိညါ, တလးပိညါ, တၢ်အဲၣ်တၢ်ကွဲ, တၢ်မံမိၢ်, ကျိၣ်သန့, တၢ်လၢကပီၤ,

(၄) မံၤဒုၣ် (Collective Noun)

မံၤဒုၣ်စံးတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်အါမံၤ, အါကလုာ်, အါခါပာ်ဖျိၣ်ထီၣ်သးဒီး, ကဲထီၣ်တၢ်အဒုၣ်, ဝဖု, တကရၢ်, တဆိန့ၣ်လီၤ.

အဒိ/ - ကျိၢ်တဒုၣ်, ကျိၢ်တခိၣ်, သးမၢ်တဖု, ပနၢ်တကရၢ်, ဖျါထူတကရၢ်.

တၢ်ဂၤလိ (၁)

တၢ်အမံၤလၢအအိၣ်ကျဲၣ်ကျိၣ်အသးလၢလၢတဖၣ်အံၤနီၤဖးဒီးကွဲးလီၤက့ၤအိၣ်ဆူအကရၢၢ်, အကလၢၣ်ဒၣ်ဝဲစ့ၣ်စ့ၣ်တက့ၢ်.

ပိၣ်ခွါ, သူမဲ့ကျိၣ်, ထံကီၢ်, မၤန့ၢ်ပျီ, တၢ်သးဒု, ပိၣ်မုၢ်, စီၤနိၣ်နိ, တၢ်ဒုၣ်, တၢ်မံၤမိၢ်, တဆိ, တဖု, တၢ်ဂ့ၤတၢ်ဝါ, ကျိၣ်သန့, မံၤခ့, လံာ်ရိၤဒး, ကျိၣ်သရၣ်, ကု.

(၅) မံၤကယၢသတြိ Comparison Adjective)

တၢ်ထီၣ်သတြိပတီၢ် (Degrees of comparison)

- (၁) Positive Degree (သူးသ့ၣ်ထံး) ဂုၤ, အါ
- (၂) Comparative (သူးသ့ၣ်တြိ) ဂုၤဒိၣ်န့ၢ်, အါဒိၣ်န့ၢ်, ဆါဒိၣ်န့ၢ်
- (၃) Superlative (သူးသ့ၣ်စိ) ဂုၤကတၢၢ်, ဆါကတၢၢ်, ဒိၣ်ကတၢၢ်

(၆) မံၤကယၢပတီၢ် (Position of Adjective)

မံၤကယၢလၢအဘၣ်တၢ်ရဲၣ်လီၤ, ဆိလီၤပာ်လီၤအိၣ်ဖဲမံၤအလီၢ်ခဲန့ၣ်မ့ၢ်မံၤကယၢပတီၢ်လီၤ.

- ဆိဝါတဘ့ၣ်.
- ဆုဖါဂီၤတဘ့ၣ်.
- ပနၢ်ဝါတဒု.
- ဖိတၢ်ဆျၢၣ်ဘိတဖိ.

(၇) ကျိၣ်က့မံၤကယၢ (Adjective Phrase)

(တၢ်ကထိၣ်ကရၢၢ်လၢအမၤမံၤကယၢတၢ်မၤန့ၣ်မ့ၢ်ကျိၣ်က့မံၤကယၢလီၤ).

- အဝဲမ့ၢ်ပုၤလၢအသ့ၣ်ဂုၤသးဝါတဂၤလီၤ.
- အဝဲမ့ၢ်ပုၤလၢအကၢၣ်တဂၤလီၤ.
- အဝဲမ့ၢ်ပုၤလၢအလီၤယုးယိၣ်ပာ်ကဲတဂၤလီၤ.

(၈) ဂုၢ်ခး (Article)

(၁) ဂုၢ်ခးယိၢ် (Indefinite Article)

ကသံၣ်သရၣ်တဂၤ (တဂၤဂုၤ, တဂၤဂုၤ)

(၂) ဂုၢ်ခးနီၢ် (Definite Article)

- စီၤပၤအိၣ်တဂၤ (တလီၤတံၢ်)
- စီၤပၤဝဲန့ၣ်အဖိခွါအိၣ်ခဲဂၤလီၤ. (လီၤတံၢ်) ထဲဒၣ်စီၤပၤလၢတၢ်ယၢထီၣ်လံ.

(၉) မံခဲး (Pronoun)

(၁) မံခဲးနီၣ် (Personnel Pronoun) အဒိ/ - ယ, ဝ, အဝဲ
မံခဲးနီၣ်န့ၣ်တၢ်နီၣ်ဖးလီၤအိၤသၢပတီၢ်ဒ်အမ့ၢ် -

(က) နီၣ်တၢ် (first person) ယ - ဝ

(ခ) နီၣ်ခဲ (second person) နု - န - သု

(ဂ) နီၣ်သၢ (third person) အဝဲ

✓ ပုၤလၢအတဲတၢ် - person speaking

✗ ပုၤလၢအတဲတၢ်ဒီးအိၤ - person spoken to

- ပုၤလၢအတၢ်တဲအဂ့ၢ် - person spoken of

(၂) ခိဆၢဒီးယိၣ်ယၢမံခဲး (reflexive and emphatic pronoun)

(က) ခိဆၢမံခဲး (reflexive and pronoun)

ယက့ၢ်ဘၣ်ယစု

(ခ) ယိၣ်ယၢမံခဲး (emphatic pronoun)

ယထံၣ်လၢယမဲၣ်ဒ်ယဲ.

ယလဲၤဘၣ်လၢယကစၢ်.

ယမၤဘၣ်လၢယစု.

(၃) မံခဲးလီၣ် (Demonstrative Pronoun)

- လံာ်အဝဲအံၤမ့ၢ်ယလံာ်လီၤ.

- ကျိၢ်အဝဲန့ၣ်မ့ၢ်အကျိၢ်လီၤ.

(၄) မံခဲးယိၣ် (Indefinite Pronoun)

- ပုၤတနီၣ်တဲဝဲလၢအဝဲဖွဲးမးလီၤ.

- ပုၤတဂၤဟ့ၣ်ယန့ၣ်ရဲၣ်လီၤ.

- နမၤပုၤဟဲတဂၤမၤ.

- ပုၤတအိၣ်နီၣ်တဂၤလၢကမၤစၢ်ဖိသၣ်ဘၣ်.

(၅) မံခဲးနီၣ် (Distributive Pronoun)

- ပုၤတဂၤစ့ၣ်စ့ၣ်န့ၣ်ဘၣ်ခိၣ်ဖးလီၤ.

- သုခဲၣ်အကျိၢ်သုလဲၤတဂၤဂ့ၤ, တဂၤဂ့ၤသုလီၤ.

- အဝဲတဲတၢ်တဘၣ်နီၣ်တခါဘၣ်.

(၆) မံခဲးသနု (Reciprocal Pronoun)

- ပုဒီပုဒ်ဝံဂ်အုၣ်လိာ်အသးကဒဲကဒဲလီၤ.
- အဝဲသ့ၣ်အုၣ်အသးထီၣ်ဒါလိာ်အသးယံၣ်ခိယံၣ်ခိလီၤ.

(၇) မံခဲးသ့ (Relative Pronoun)

ဖဲတၢ်ကတိၤ (လၢ) အိၣ်ဆၢထၢၣ်ဒီးဒုးစဲးဘုးဘၣ်ထွဲဝဲမံၤဒီးဝီၢ်အဘၢၣ်စၢန့ၣ် (လၢ) န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲမံၤခဲးသ့လီၤ.

- အဝဲအံၤမ့ၢ်ဖီသ့ၣ်လၢအမၤတၢ်ဆ့ၣ်တဂၤလီၤ.
- အဝဲအံၤမ့ၢ်ကိၣ်ဖီလၢပုၤကိးဂၤပတြၢအီၤလီၤ.
- ပုၤလၢအတီၢ်န့ၣ်ပုၤန့ၣ်န့ၣ်အီၤလီၤ.
- ပုၤလၢအယုၢ်အသးန့ၣ်အတၢ်မၤတကဲထီၣ်ဘၣ်.
- ယသ့ၣ်ညါဟံၣ်လၢအဝဲအိၣ်ဆိးဝဲလီၤ.

(၈) မံခဲးစး (Interrogative Pronoun)

မ့ၢ်မံခဲးလၢအသံကွၢ်တၢ်ဘၣ်ဃး - ပုၤကညီ (မတၤ)
တၢ်ပီးတၢ်လီ (မတၤအ)
တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲ (ဖဲလဲၣ်) တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

- အဒိ/
- မတၤအိၣ်ဖဲန့ၣ်လဲၣ်. (who)
 - မတၤကအလံာ်လဲၣ်. (whose)
 - ဟံၣ်ဖဲလဲၣ်တဖျါလဲၣ်. (which)
 - နသးလီၢ်တၢ်မနုၤလဲၣ်. (what)
 - နကခိးယၢဖဲလဲၣ်. (where)

တၢ်နီၣ် (က) မံခဲးအိၣ်စးအံၤဘၣ်တၢ်သုအိၣ်ဒဲတၢ်သံကွၢ် (Indirect question) အသိးလီၤ.

- ယသံကွၢ်မ့ၢ်မတၤကတိၤတၢ်လဲၣ်.
- ယတသ့ၣ်ညါမတၤအိၣ်ဖဲန့ၣ်ဘၣ်.
- တဲဘၣ်ယၢနမၤတၢ်မနုၤလဲၣ်.
- တဲဘၣ်ယၢနသးလီၢ်ဖဲလဲၣ်တခါလဲၣ်.

(ခ) ပၤတဖၣ် (Cases)

တၢ်လၢ (ပၤ) န့ၣ်မ့ၢ် (မံ) မတၢ်လၢနီၢ်မၤ, နီၢ်ခိၣ်ဒီးပၤအလီၢ်န့ၣ်လီၤ.

- မတၤဟ့ၣ်နုၤဒီလဲၣ်. (subject)
- အဝဲအံၤမတၤအလံာ်လဲၣ်. (possession)
- နထံၣ်မတၤလဲၣ်. (object)

ဝီရိတမဲ့ (Intransitive Verb)

ဝီရိလါအပတ်ဖျါတၢ်အိၣ်သးလၢတအိၣ်ဒီးနီၣ်မၤ, နီၣ်ခီဘၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝီရိတမဲ့လီၤ.

- န့ၣ်ရံၣ်ဘၣ်လံ.
- စီၤသုနံၤအိၣ်လီၤ.
- စီၤဝါသးခုလီၤ.

ဝီရိမဲ့ (Transitive Verb)

ဝီရိလါအပတ်ဖျါထီၣ်တၢ်အိၣ်သးလၢ (နီၣ်မၤ) မိၣ်လိမိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဝီရိမဲ့လီၤ.

ယၢ (Voice) တဲဖျါထီၣ်

အဒိ/ - ယခု, ယကၢၣ်

ယၢလိမိၤ - (Active voice)

- ယၢလိမိၤစံးတၢ်န့ၣ် (နီၣ်မၤ) ကဘၣ်မ့ၢ်ပုၤလၢအမၤတၢ်လီၤ.

အဒိ/ - သၣ်မံၣ်ညါအုၣ်သံယုၢ်လီၤ.

ဖဲကျိၤပုၤအပူၤအံၤ (နီၣ်မၤ) လၢတၢ်မၤတၢ်ဒ်ပစံးတၢ်အသိး, သၣ်မံၣ်ညါအုၣ်သံယုၢ်လီၤ.

(နီၣ်မၤ) လၢအမ့ၢ်သၣ်မံၣ်ညါန့ၣ်လၢတၢ်လၢအမ့ၢ်အုၣ်သံယုၢ်, အယိသၣ်မံၣ်ညါအုၣ်သံယုၢ် န့ၣ်မ့ၢ်ယၢလိမိၤလီၤ.

ယၢကဒါ (Positive voice)

- ယၢကဒါစံးတၢ်န့ၣ်နီၣ်မၤဘၣ်မ့ၢ်ပုၤလၢအတူၢ်ဘၣ်တၢ်လီၤ.

အဒိ/ - တၢ်ဘျၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဖီၣ်အိၣ်လီၤ.

ဖဲကျိၤပုၤအပူၤ, နီၣ်မၤလၢအမ့ၢ်တၢ်ဘျၣ်န့ၣ်ဒီးဘၣ်ကဒါတၢ်မၤအိၣ် (တၢ်ဖီၣ်အိၣ်) အယိ, တၢ်ဘျၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဖီၣ်အိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲယၢကဒါလီၤ.

ခိၣ်မဲ့ (Mood)

(၁) ခိၣ်မဲ့တဲဖျါ

- ဖိသၣ်န့ၣ်မူဝဲလီၤ.
- နပိလယၢၣ်သံဖဲစ့ၣ်ဟဲလံနီၣ်ကိးလီၤ.

(၂) ခိၣ်မဲ့ဟ့ၣ်တၢ်ကလုာ် (Imperative Mood)

(က) အိၣ်ခိးဖဲအံၤ (ဟ့ၣ်တၢ်ကလုာ်)

(ခ) ဟဲဆူအံၤ (~)

(ဂ) ပလီၢ်နသးလၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့. (ဟ့ၣ်တၢ်ကလုာ်) - ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါ, ဟ့ၣ်ပလီၢ်.

(ဃ) သးကညါလၢပုၤတက့ၢ်. (ယုကညး)

(၃) Sub junction Mood

- (က) မ်ယွအိၣ်ဒီးနတက့ၢ်. (ယုကညး)
- (ခ) ပအိၣ်တၢ်လၢပကမူအဂီၢ်လီၤ. (ဟ်ဖျါတၢ်ပညိၣ်)
- (ဂ) ယမ့ၢ်နဒုယကလဲလီၤ. (စံးဒၣ်ကလိလၢ်)

ကတိၢ် (ခါ) Temse

- (၁) ခါခဲအံၤ (Present) - ယလဲၤ, ယလဲၤအဖၢ
- (၂) ခါပူၤကွံၣ် (Past) - ယလဲၤလံၤ, ယလဲၤလံၤအဖၢမ့ၢ်
- (၃) ခါဆူညါ (Future) - ယကလဲၤ, ယကလဲၤအဖၢ

ကိၣ်ပုၤကယၢ (Gerued)

- (က) တၢ်ယုတၢ်ကမၣ်န့ၣ်ညိၣ်ဒိၣ်မး.
- (ခ) အဝဲအဲၣ်တၢ်လိၣ်ကွဲးဒိၣ်မး.
- (ဂ) ပုၤကိးဂၢးဒုးမုၢ်လၢတၢ်အိၣ်မူအဘိၣ်အညိၣ်.
- (ဃ) သိၣ်လိယၢတၢ်ပိၢ်ထံ.
- (င) ဟ့ၣ်တၢ်န့ၣ်ဂုၤန့ၣ်ဒီးန့ၣ်တၢ်တက့ၢ်လီၤ.
- (စ) တၢ်ဖးလံၢ်န့ၣ်ယအဲၣ်ဒိၣ်မး.

ဝီၢ်စၢ်, ဝီၢ်မး (Weak verb, Strong verb)

- ဝီၢ်စၢ် - ကွံၢ်လီၤ, မံမိၢ်, အိၣ်အိ, ဖုသးနိၣ်, ပျဲလီၤ
- ဝီၢ်မး - တီၢ်, ခုၣ်, ဘိးကၢ်, ခါပတၢ်, တရုၤ, သးဝံၣ်

ဝီၢ်တိ (Auxiliary Verb)

can, could, will, would, may, might, must, ought, am, is, are, was, were, has, were, has, have, had, will, shall, has been, have been, had been

က, ကဘၣ်, တ့ၢ်လံၤ, ဒံး, သပ္ပာ်တၢ်, နီၢ်ကီၢ်, လီၤတၢ်, ဒါခီ, ကြး, သု, သါက, ယက (ယလဲၤ, ယကလဲၤ, ယသါကလဲၤ, ကဘၣ်လဲၤ, ယလဲၤလံၤ, ယလဲၤတ့ၢ်လံၤ, ယလဲၤဒံး, ယလဲၤသပ္ပာ်တၢ် - နီၢ်ကီၢ်, အဝဲလဲၤလီၤတၢ်, ယလဲၤဒါခီ, နကြးလဲၤ/နဂုၤလဲၤ, နလဲၤသု)

ဝီၢ်ကယၢ (Adverb)

- အဝဲယုၢ်ချး (တဲယုၢ်အဂ့ၢ်)
- တယုၢ်သ့ၣ်တဖျါအံၤဆါဒိၣ်မး (တဲ - ဝီၢ်, ဆါအဂ့ၢ်)
- အဝဲဖးလံၢ်ဖဲအကြး (တဲ - ဝီၢ်, ဖးလံၢ်)
- တယုၢ်သ့ၣ်လၢအဆါမး

(၁) ခုခါတိုက်ကယာ (Adverb of Time)

- ယန့်ဟူလာညါလံ.
- အဝဲဟဲတုးစဲခံ. (တစိဖိ, မဟါ, မဆါ, နီတဘျီ)
- ပစးထီၣ်မဲခဲအံ.

(၂) နီၣ်ဒူးတိုက်ကယာ (Adverb of Number)

- ယတဲနဲခဲစုလံ.
- အဝဲမကမၣ်ခဲအံခဲအံ.
- ယကဟဲကဒီးတဘျီ.
- အဝဲဟဲတဘျီတခိၣ်.

(၃) လီၣ်ကျဲတိုက်ကယာ (Adverb of Place)

- ဆါထာၣ်ဖဲအံ.
- လဲဆူန့ၣ်.
- သရၣ်အိၣ်လၢဒါးခါ.
- အဝဲက့ကဒါ.

(၄) တနုတိုက်ကယာ (Adverb of Maner)

- အဝဲဖးလံၣ်ဆူၣ်မး.
- ဖိသၣ်မံကပုးလုး.
- နဟ်လီၣ်အီၣ်ကယီၣ်ကယီၣ်.
- နတဲဒ်န့ၣ်စ့ၣ်ကိးခါ, စဲယဲခါ

(၅) ပတီၣ်တိုက်ကယာ (Adverb of Degree)

- တက့ၣ်သၣ်ဘျးကမံ.
- ယကတီၣ်ယသးလၢလၢပဲၤပဲၤ.
- ယသးခုလၢၣ်သး.
- နတၢ်ကမၣ်စီဖုကလုး.
(ခဲလၢၣ်, တဖျံၣ်တတ်, တနီၣ်, ဖးဖိ, တစဲးတမ့း)

(၆) တံၣ်နီၣ်တိုက်ကယာ (Adverb of Affirmation or Negative)

- နတၢ်ကမၣ်ဝဲသပျံၣ်တၢ်.
- အဝဲလဲၣ်နီၣ်ကီၣ်.
- ယတသ့ၣ်ညါဘၣ်.

(၇) ဂု်ဝီဝီကယာ (Adverb of Reason)

- လာတာန့ၣ်အယိ, အဝဲဟးထီၣ်ကိုလီ.
- အန့ၣ်သတးဒီးအဝဲလဲၣ်လီ.

(၈) ဝီကယာအိၣ်စး (Interrogative Adverb)

- စီသုအိၣ်ဖဲလဲၣ်. where
- နကဟဲအခါဖဲလဲၣ်. when
- ဘၣ်မနုၤနဲဖဲခဲလဲၣ်. why
- နကွဲးဒီးလဲၣ်. how
- နတီၤပုၤကိုဖိအိၣ်ဆဲးအါလဲၣ်. how many
- ဝၣ်တထူၣ်အံၤဆဲးထီၣ်လဲၣ်. } How high
- ဝၣ်တထူၣ်ထီဆဲးအါလဲၣ်. }

(၉) မံကယာသ့ (Relative Adverb)

- တၢ်ဂုၢ်ဝဲအံၤအယိယဟးထီၣ်ကိုလီ.
- စီလါကတုၤအဆၢကတီၢ်ဖဲလဲၣ်န့ၣ်နသ့ၣ်ညါခါ.

(Adverb - ဝီကယာကဲထီၣ်အကျဲ)

မံကယာ Adj.	ဝီကယာ Adv.
လာအိၣ်	ဒိၣ်မး
လာအချ့	ချ့မး
လာအယံလၢ	ယံလၢသမိး
လာဂီၤဂီၤ	ဂီၤဂီၤကလဲၣ်

ဝီကယာသတြီ (Comparison Adverb)

ဂံၢ်ထံး Positive	သတြီ Comparative	စိရီ Superative
အဝဲယုၢ်ချ့	အဝဲယုၢ်ချ့န့ၣ်ဒီး	အဝဲယုၢ်ချ့ကတၢ်

- နမ့်စံးဒ်န့ၣ်ဒုယဘၣ်နၣ်လီၤ.
- နစံးဒ်န့ၣ်အယိယနၣ်လီၤ.
- အဝဲပျဲတၢ်အယိယုၢ်ကွံာ်လီၤ.
- စံးဘၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢယကဟဲတက့ၢ်.
- အဝဲထံၣ်က့ၤအနၣ်ရံၣ်ဖဲအဝဲဟ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- နမ့ၢ်တမၤဆူၣ်အိၣ်ဘၣ်ဒီးအဝဲတမၤဘၣ်.
- နဖိၣ်ယၤမ့ၢ်ချုးဒီးဖိၣ်သၢၣ်.
- နအဲၣ်ယၤမ့ၢ်ဘျုးဒီးအဲၣ်သၢၣ်.

★ တၢ်ကတိၤဖျါၣ်လၢလၢ်တဖၣ်အံၤ, မ့အမ့ၢ် -

ဝီၢ်ကယၤ ဖျါၣ်ဘျးစဲ (မ့) ဖျါၣ်ပစိာ် ဧါ, လဲၣ်.
 adv prep conj

- အဝဲဟဲတုၤလၢယမဲာ်ညါလီၤ.
- အဝဲဟဲတုၤဖဲအပူၤကွံာ်ခဲန့ၣ်ရံၣ်လီၤ.
- အဝဲဟဲတုၤတချုးယဟးထီၣ်လီၤ.
- လၢန့ၣ်လံၤလံၤနထံၣ်ဘၣ်အိၣ်ဒီးဧါ.
- ယတထံၣ်လၢအိၣ်လၢမ့ၢ်ဖိဖးနံၤလံၤလံၤလီၤ.
- လၢအဖိသၢၣ်လံၤလံၤယတထံၣ်အိၣ်လၢဘၣ်.
- အဝဲဟဲတုၤဖဲတၢ်အိၣ်ဖိၣ်ဝံၤအလီၢ်ခဲလီၤ.
- တစိာ်ဖိဝံၤအလီၢ်ခဲအဝဲဟဲတုၤလီၤ.
- အဝဲတသးလီၤတၢ်နီၤတမံၤဘၣ်, ထဲဒုၣ်စုတမံၤဧါလီၤ.

★ တၢ်သ့ဖျါၣ်ပစိာ် (Conjunction) အဒိတနီၤ

- စးထီၣ်လၢယဟးထီၣ်ကွံာ်လံၤလံၤန့ၣ်တၢ်မၤအသးတဘျုးမံၤလီၤ.
- မ့ၢ်လၢနသးလီၤအယိတၢ်ကလၢထီၣ်ပျဲထီၣ်န့ၣ်န့ၣ်လီၤ.
- မ့ၢ်လၢနမၤတၢ်အယိနတအိၣ်ဘၣ်နဆၣ်ဘၣ်.
- နစုဒုၣ်တမ့ၢ်နသးသမူလီၤ.

★ ကျိကုတဖၣ် (Phrases)

- (၁) ကျိကုမံၤကယၤ (adjective phrases)
 - တၢ်ကတိၤကရၢ်လၢတဲဖျါ (မံၤ) အဂ့ၢ်.
 - တၢ်ကတိၤကရၢ်လၢအမၤမံၤကယၤ (adj) တၢ်မၤ.
- (က) အဝဲမ့ၢ်ပျဲထူးပျဲတိၤတဂၤလီၤ. adj
 အဝဲမ့ၢ်ပျဲလၢအတၢ်ထူးတၢ်တိၤအိၣ်အါတဂၤလီၤ. adj phrases

(ခ) အဝဲမုၢ်ပုၤအသးဂ့ၤတဂၤလီၤ.
 အဝဲမုၢ်ပုၤလၢသးတၢ်ဂ့ၤတၢ်ဝါအိၣ်တဂၤလီၤ.

(ဂ) အဝဲမုၢ်ပုၤဖျိၣ်တဂၤလီၤ.
 အဝဲမုၢ်ပုၤလၢအကိၣ်အစ့တအိၣ်ဘၣ်တဂၤလီၤ.

*** ကျိကု (Phrases) ကဲထီၣ်အဂ့ၢ်.**

မံၤကယၢ, Adj.	မံၤကယၢကျိကု Adj. phrases
ခိၣ်သလုၢ်ထူ	‘ ခိၣ်သလုးလၢတၢ်ကျူးအီၤလၢထူ’
ဆ့ကၢသု	ဆ့ကၢသုလၢတၢ်ထါအီၤလၢလုၣ်သု
တၢ်ဝံတၢ်ယိၣ်ယၢ	
ထၢၣ်တကိ	ထၢၣ်လၢအကိပုၤတၢ်တအိၣ်နီၣ်တမံၤဘၣ်
ပုၤတဂၤယီ	

ပျာကလှော်အတတ်အိတ်ကိဆိးကျာ

၁. တတ်ဟ်ဂံဟ်ဘါလၢပျာတကလှော်အတတ်ဂုထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်ကဘၣ်မ့ၢ်မနုၤလဲၣ်.

တတ်ဟ်ဂံဟ်ဘါလၢပျာတကလှော်အတတ်ဂုထီၣ်ပသီအဂီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ - တတ်ဂုထီၣ်လဲၣ်ထီၣ်လၢတတ်သုကွဲးကျိၣ်တတ်ကွဲး (စကားပြေ)န့ၣ်လီၤ. တတ်စိတတ်ဝီၢ်မ့ၢ်ဂုၤ, တတ်လၢပျာမ့ၢ်ဂုၤ, ပမ့ၢ်ပပျာအတတ်သိၣ်ဖိသိၣ်လံၤမ့ၢ်ဂုၤ, ဒီးတတ်ဂုၢ်အဂုၤအဂုၤမ့ၢ်ဂုၤ, လၢတတ်တိၢ်န့ၣ်အိၤကညီအဂီၢ်တတ်ကတိၤဖျၢၣ်လီၤကျဲးအိၤလၢထီၣ်အကျိၣ်လီၤ. တုၤတတ်သိၣ်လိကုၤတတ်ဂုၢ်တတ်ကျိၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်ကဘၣ်မ့ၢ်ဝဲလၢ (ကျိၣ်တတ်ကွဲး) လီၤ.

လၢပျာကလှော်ဂုထီၣ်လဲၣ်ထီၣ်ခဲအံၤတဖၣ်အလံာ်အလံာ်ပူၤန့ၣ်ကျိၣ်တတ်ကွဲးမ့ၢ်ဝဲတတ်အခိၣ်သ့ၣ်မိၢ်ပျာလီၤ. လၢအဘၣ်ဃးတလးပိညါဒီးကသိးပိညါအကလှော်ကလှော်န့ၣ်လံာ်ကျိၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲလၢအကလီၢ်လီၤ. ပျာတကလှော်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢအဟ်ဒိၣ်ပာ်ကဲလံာ်ကျိၣ်အတတ်တဲသ့ၣ်တဖၣ်အယီၤလီၤ.

ကျိၣ်သနု (Grammar - သဒ္ဒါ)

၂. ဒ်သိးပနာ်ဟ်ကညီကျိၣ်သနုကသုအဂီၢ်, ပဘၣ်ယုသ့ၣ်ညါအိၤလၢကျဲးလဲၣ်.

လၢကညီလံာ်လဲၣ်တဝါအပူၤန့ၣ်, လံာ်ကျိၣ်သနု ဒိၣ်မ့ၢ်ဂုၤ, ဆံးမ့ၢ်ဂုၤ, တအိၣ်ဒံးဝဲဒၣ်ဘၣ်. ပမ့ၢ်အိၣ်ဒံးနာ်ဟ်လံာ်ကျိၣ်သနုန့ၣ်, ပဘၣ်ဟ်သ့ၣ်ဟ်သးဒီးဖးလံာ်ကျိၣ်တတ်ကွဲးသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. တတ်ကတိၤန့ၣ်အိၣ်ထီၣ်ဝဲလၢကျိၣ်သနုအမဲာ်ညါလီၤ. ကညီတတ်ကတိၤဒီးကညီလံာ်န့ၣ်ခိဖျိလၢပကတိၤဒီးဖးအိၤအါအါကလဲာ်အယီၤ, ပနာ်ကဘျါ ဒီးကဖျိထီၣ်ဝဲဒၣ်ဆုကညီကျိၣ်သနုအတတ်လဲထီၣ်ကုၤလီၤအပူၤလီၤ.

ဝီၢ်သြဲ (Colloquial ဝေါဟာရ)

၃. ဒ်သိးဝီၢ်သြဲကအိၣ်ကုအိၣ်လၢအဂီၢ်ပကဟ်ဖျိၣ်ထီၣ်အိၤလၢကျဲးလဲၣ်.

(လံာ်ဝဲာ်ခိ - လံာ်ခိယုာ်) လၢကညီကျိၣ်အိၣ်တအါဘၣ်. တလၢပျဲဘၣ်. သနာ်ကုဝီၢ်သြဲတဖၣ် အိၣ်အါမးလၢလုာ်ဖိထီၣ်ဖိအပူၤ, ခွဲၣ်ခွဲၣ်အပူၤ, ဒီးတတ်တဲခိတဲယဲၤအပူၤလီၤ. ပမ့ၢ်နိတုၤဝဲာ်ခိဒီးယုသ့ၣ်ညါကုၤတတ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ လၢတတ်သ့ၣ်စုၤသးန့ၣ်အပူၤန့ၣ် ဝီၢ်သြဲတဖၣ်ကဟဲအိၣ်ဖျိထီၣ်ဝဲအါမးလီၤ.

လၢတနံၤဘၣ်တနံၤအတတ်ပိၣ်တတ်တဲအပူၤန့ၣ်, ပကနာ်ဟူဘၣ်ဝီၢ်သြဲအသိ, အလီၢ်လံၤအါမးလီၤ. ပကနာ်ဟူအါထီၣ်စုာ်ကိးတတ်ကတိၤလၢလီၢ်ကဝီၤတတိၤဘၣ်တတိၤအိၣ်ယုာ်ဒီး တတ်ကတိၤလုကတိၤမဲ, တတ်ကတိၤရၢာ်, တတ်ကတိၤဒွဲ န့ၣ်လီၤ. လၢကျဲးအံၤအပူၤပကမးန့ၣ်အါထီၣ်ဝီၢ်သြဲတဖၣ်သ့ၣ်လီၤ.

၄. ပမ္မာအံဇ်ဒီးနာဟ်ကညီကျိတ်တဲန့ၣ်ပဘၣ်မၤဒဲလဲၣ်.

ပဘၣ်ကျဲးစးကတိၤက့ၤတၢ်လၢပကျိတ်ဒဲၣ်အါအါလီၤ. ဝဲအလီၤတအိၣ်ဘၣ်အခါန့ၣ်ဂုၢ်ဟး
ဆဲးကတိၤကျိတ်အဂၤတဖၣ်တသ့ဝဲအသ့တက့ၢ်. ဖးလံာ်ဆူၣ်ဆူၣ်တက့ၢ်. ကျဲးစးကွဲးလံာ်ဆီရဲၣ်တ
က့ၢ်. ကွဲးပၣ်ဒူတက့ၢ်. ကျိးခီက့ၤထီတဖၣ်ဆူကျိတ်တၢ်ကွဲးတက့ၢ်. ဒိကန့ၣ်တၢ်စိတၢ်ဒိတယုာ်ဒီးကွဲး
က့ၤအိၣ်ကျိတ်တၢ်ကွဲးအသိးတက့ၢ်.

၅. လၢတၢ်ကွဲးကျိတ်တၢ်ကွဲးအဂီၢ်ပဘၣ်ဟ်သ့ၣ်ဟ်သးတၢ်မနုၤလဲၣ်.

- (၁) တၢ်ဂုၢ်လၢပအံဇ်ဒီးကတိၤအိၣ်တမံမံန့ၣ်, ပဘၣ်သ့ကတိၤအိၣ်ပျီပျီမိမိ, တုၤတုၤတိၤတိၤ, တုၤပျါ
နာ်ဟ်သ့ကိးဂၤန့ၣ်လီၤ.
- (၂) စီၤဩလၢပသ့ၣ်ညါတလီၤတၢ်လီၤဆဲးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်သ့အိၣ်လၢတၢ်ကတိၤအပူၤတက့ၢ်.
- (၃) ဝဲပကတိၤအိၣ်သ့န့ၣ်ကတိၤအိၣ်ဒီးလၢတသ့တဖၣ်န့ၣ်ဟ်တ့ၢ်ကွဲးတက့ၢ်.
- (၄) တၢ်ကွဲးအခိၣ်ထံး, အတိၤလီၤဒီးအကတၢ်န့ၣ်ကဘၣ်ဖိးမံဖိးဘဲလိာ်အသးကရဲဒဲလီၤ.

၉၉၉၉၉၉၉၉၉၉၉၉၉၉၉၉၉၉